

BECK UMUTSUZLUK ÖLÇEĞİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (GÜMÜŞHANE İLİ ÖRNEĞİ)

¹Nurgül TERCANLI ²Vildan DEMİR

ÖZET

Bu araştırmada, Gümüşhane il merkezinde yaşayan bireylerin umutsuzluk düzeylerinin ve umutsuzluk düzeylerinde çeşitli değişkenler açısından farklılık olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Gümüşhane il merkezinde yaşayan bireyler oluştururken, örneklem grubunu tesadüfi örneklem yöntemi ile belirlenen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 258 kadın ve 135 erkek toplam 393 kişi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilen 'Umutsuzluk Ölçeği' ve katılımcıların kendileri ve aileleri hakkındaki ilgili bilgilerin alınması amacıyla, araştırmacılar tarafından geliştirilen 'Genel Bilgi Formu' kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kadın katılımcılarının puan ortalamalarının $5,22 \pm 4,03$ ve erkek katılımcıları puan ortalamalarının $5,91 \pm 4,79$ olduğu; tüm katılımcıları umutsuzluk puan ortalamasının ise $5,54 \pm 4,34$ olduğu belirlenmiştir. Umutsuzluk düzeyi ile kişinin eğitim durumu, eşini eğitim durumu ($P < 0,001$) ve mesleği, gelir düzeyi, nüfusa kayıtlı olduğu yer açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunurken ($P < 0,05$), yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, ailenin sağlık güvencesi olup olması ve aile tipi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($p > 0,05$) belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beck Umutsuzluk Ölçeği, Umut, Umutsuzluk

¹ Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğretim Görevlisi

² Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi

İletişim / Corresponding Author : Nurgül TERCANLI

Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

Tel : +90 456 233 76 37

e-mail : nurgultercanli@ymail.com

Geliş Tarihi / Received : 05.01.2012

Kabul Tarihi / Accepted : 20.02.2012

THE ASSESMENT OF BECK HOPELESSNESS SCALE IN TERMS OF SEVERAL VARIABLES (THE SAMPLE OF GÜMÜŞHANE PROVINCE)

ABSTRACT

In this study it is aimed at determining the hopelessness levels in the living of population of Gümüşhane, provincial center, and differences if they are in hopelessness level in terms of various variables. While the universe of the study is composed by the individuals living in Gümüşhane, the provincial center, the sample group includes 258 women and 135 men, total of 393 people determined by the method of random sampling among the volunteers wishing to participate the survey. In order to determine the hopelessness levels of the participants the 'Hopelessness Scale' which was developed by Beck et al as used and in order to receive information about the participants and their families the 'General Information Form "developed by the researchers was used. As a result the mean scores of female participants was 5.22 ± 4.03 and the mean scores of male participants was 5.91 ± 4.79 ; while the average score of all participants was 5.54 ± 4.34 . When statistically significant difference was found between hopelessness level and educational level, profession, spouse education level ($p < 0.001$) and profession, income level of the participants ($p < 0.05$), there is no significant difference statically was found between hopelessness level and, age, gender, marital status, number of children, that the family has health insurance or not and family type ($p > 0.05$).

Keywords: Beck Hopelessness Scale, Hope, Hopelessness

GİRİŞ

Umutsuzluğun varoluş nedeni umudun yokluğudur. Bu bağlamda umutsuzluğun anlaşılabilmesi için öncelikli olarak umudun tanımlanması gerekir. Umut kısaca “İyi olma duygusu veren ve kişiyi harekete geçirmek için güdüleyen bir özellik” olarak tanımlanmaktadır(Kemer ve Atik, 2005). Başka bir ifadeyle umut, ‘ummaktan doğan güven duygusu’ olarak tanımlanır ve geleceğe yönelik olarak olumlu beklentilere sahip olma duygusunu belirtir. Bu sayede umut insana gelecekte karşılaşılabileceği olumsuz yaşantılarla baş edebileceği duygusunu vererek, ruh sağlığını olumlu etkiler(Çelikel ve Erkorkmaz, 2008). 1950’den bu yana psikologlar ve psikiyatrlar, umudun sağlıktaki ve kendini iyi hissetmedeki rolüne vurgu yaparak, umudu; amacın gerçekleştirilmesindeki olumlu beklenti olarak ifade etmektedir. Umudun en büyük özelliği, olumlu gelişmelerle beraber, bir çıkış yolu olduğuna ilişkin inanç ve planların başarılacağı öngörüsüdür(Cheavens ve ark., 2006: 136). Umutlu insan, her gün sayfasını kopardığı takviminin inceldiğini, korku ve hüznle gizleyen bir insan değil, bilakis her gün takviminin bir yaprağını koparıp bunların arkalarına birkaç günlük notu aldıktan sonra düzenli bir şekilde dosyalayıp saklayan insana benzer. Bu notlardan oluşan zenginliği, dolu dolu yaşamı, gurur ve sevinçle düşünebilir. Yaşlandığını fark ettiğinde onun için hiç önemi yoktur. Gördüğü gençleri kıskanmak veya gençliğine yönelik nostaljiye gömülmek yerine, geçmişte yapılan iş ve sevilen sevgi ile birlikte yiğitçe göğüslenen acıların gerçekliğiyle, geçmişinin gerçekliklerinden gurur duyar(Frankl, 1997: 108). Fromm' a göre umutları güçlü olan kimseler, yeni yaşamın tüm belirtilerini görerek bundan sevinç duydukları gibi doğmaya hazır olan şeyin varlık kazanmasına yardımcı olmak için de her an hazır bulunurlar(Fromm, 1995).

İngilizcede, "despair", "desparation", "bleaknes" ve "hoppeless" gibi kelimelere karşılık gelen umutsuzluk ise hayata ve geleceğe bakıştaki kötümserliğin(Lavender ve Watkins, 2004: 130; O’connor ve ark., 2000: 155), yükselmesine karşıt iyimserliğin düşmesi veya ortadan kalkmasıyla açıklanır(Kashani ve ark., 1991: 331). Gelecekte olabilecek her şeyin şimdikinden daha iyi olmayacağı(Bayam ve ark., 2002: 7) ve geleceğe yönelik olumsuz bakış umutsuzluk kavramının ögesini oluşturmaktadır(O’Connor ve ark., 2004: 1100). Beck ve arkadaşları umutsuzluğu “kişinin gelecek ile ilgili olumsuz beklentileri” olarak tanımlamaktadırlar.

Umutsuzluk, an ile geleceği birbirine bağlayan köprünün yıkılmasının bir ifadesidir. Umutsuzluk duygusunda, geçmiş yaşantıya dair bir pişmanlık olmakla beraber hayatta

yüklenen anlamda kaybolmaya başlar. Umutsuzluk geçmiş yaşantı sonucu oluşan bir boşluktur. Umutsuzluk anlamlandırma yetisinin bozulmasıdır. Bu kapsamda Frankl'a (1959) göre umutsuzluk ruhsal bir hastalık değildir; bu nedenle umutsuz kişiye bir takım ilaçlar vermek yerine ona varoluşsal gelişim ve gelişme krizi boyunca yol gösterilmesi gerekir(Akt.Yerlikaya, 2006:14). Umutsuzluk geçmişte yaşanmış yaşam örüntüsünün genelleme yaparak geleceğe atfedilmesidir. Kişinin sorunlarına çare bulamaması, kişiyi umutsuzluğun içerisine itmektedir. Umutsuzluk çaresizliğin getirmiş olduğu nihai bir sonuçtur(Collins ve Cutcliffe, 2003: 177).

Yaşamsal önem taşıyan bir kavram olmakla birlikte, umut/umutsuzluk yıllardır yalnız kuramsal terimlerle açıklanmıştır. Hem ülkemizde, hem de yurt dışında umutsuzluğun yaygınlığını ve umutsuzluğu etkileyen etkenleri özgül olarak inceleyen yeterince araştırma bulunmamaktadır. Bu çalışmada umutsuzluk düzeyinin belirlenmesi ve umutsuzluk düzeyinin sosyodemografik değişkenlerle ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

MATERYAL METHOD

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Gümüşhane il merkezinde yaşayan bireyler oluşturmaktadır. İstatistiklere göre Gümüşhane il ve ilçelerinde 132 bin 374 kişi yaşamaktadır. Bunların yaklaşık 40 binine yakını şehir merkezinde ikamet etmektedir. Araştırmanın örneklemini Gümüşhane il merkezinde yaşayan ve tesadüfi örneklem yöntemi ile belirlenen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 393 kişi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, araştırmaya katılanların kendileri ve aileleri hakkındaki ilgili bilgilerin alınması amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen 'Genel Bilgi Formu' ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, Beck ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilen 'Umutsuzluk Ölçeği' kullanılmıştır. Ülkemizde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Seber ve arkadaşları tarafından yapılmış olup bireyin geleceğe yönelik olumsuz beklentilerini belirlemek amacıyla kullanılır. Daha sonra Durak ölçek üzerinde çalışmış; ölçeğin geçerliliğine, güvenilirliğine ve faktör yapısına ilişkin daha ayrıntılı bilgiler elde edilmiştir BUÖ 20 maddeden oluşan, 0-1 arasında puanlanan bir ölçektir. Alınan puanlar yüksek olduğunda bireydeki umutsuzluğun yüksek olduğu varsayılır. Genel bilgi formunda ise araştırmaya katılan bireylerin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, kendileri ve eşlerinin mesleki ve eğitim durumları, gelir düzeyleri, nüfusa kayıtlı oldukları yer ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Toplanan veriler üç aşamada değerlendirilmiştir. Birinci aşamada, anket formlarındaki bilgiler kontrol edilmiş, “Genel Bilgi Formu’nda ve “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nde sorulara cevap vermeyenler saptanmış ve bunlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

İkinci aşamada, “Genel Bilgi Formu” ve “Umutsuzluk Ölçeği”nde yer alan maddeler SPSS paket programına girilmiş katılımcıların Umutsuzluk puanları hesaplanmıştır.

Üçüncü aşamada ise; katılımcıların umutsuzluk düzeylerine yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, ailenin sağlık güvencesi olup olması ve aile tipi, kişinin eğitim durumu, mesleği, eşini eğitim durumu ve mesleği ve gelir düzeyi durumlarının farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla frekans “Tek Yönlü Varyans Analizi” ve t testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya dahil edilen bireylerin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, çocuk sayısı, aile tipi, sağlık güvencesi olup olmama durumu ve nüfusa kayıtlı olduğu yer değişkenlerine göre Beck Umutsuzluk ölçeği puanları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmaya 238 kadın, 135 erkek olmak üzere toplam 393 kişi dahil edilmiştir. Yaş değişkeni beş gruba ayrılmıştır. 17-25 yaş aralığında 89, 26-33 yaş aralığında 90, 34-41 yaş aralığında 114, 41-49 yaş aralığında 69, 50 ve üstünde ise 31 kişi bulunmaktadır. Çalışmaya katılanların 305 evli, 80’i bekar ve 8’i ayrı yaşamaktadır. 324’ü çekirdek aileye, 69’u ise geniş aileye sahiptir. 375 katılımcının sağlık güvencesi varken 18’inin sağlık güvencesi yoktur. Nüfusa kayıtlı olduğu yer açısından 346 katılımcı Gümüşhane il nüfusuna kayıtlı iken 47’si başka bir şehrin nüfusuna kayıtlıdır.

Yapılan istatistikî analizler sonucunda araştırmaya dahil edilen bireylerin umutsuzluk puan ortalamaları ile cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, aile tipi ve sağlık güvencesi durumu değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık bulunamazken($P > 0,05$), nüfusa kayıtlı olduğu yer açısından anlamlı bir farklılık($P < 0,05$) belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kadınların puan ortalaması $5,22 \pm 4,03$, erkeklerin puan ortalaması ise $5,91 \pm 4,79$ olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların yaşları açısından puan ortalamalarına bakıldığında elli yaş üzerindeki katılımcıların puan ortalamalarının diğer yaş gruplarına oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yapılan analiz sonucunda yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır($P > 0,05$).

Nüfusa kayıtlı olduğu yer Gümüşhane olan bireylerin umutsuzluk puan ortalamaları $5,71\pm 4,41$ iken başka bir yer olanların puan ortalamaları $3,59\pm 2,96$ bulunmuş. Yapılan analiz sonucunda nüfusa kayıtlı olduğu yer değişkeni açısından katılımcıların umutsuzluk puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($P<0,05$).

Tablo:1 Araştırmaya Dahil Edilen Bireylerin Çeşitli Değişkenler Açısından Frekans, Umutsuzluk Puan Ortalamaları, Standart Sapmalar Ve Varyans Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	X ± SS	F \ t	P
Kadın	258	5,22±4,03	t =-1,523	0,129
Erkek	135	5,91±4,79		
Yaş				
17-25	89	5,56±4,35	F=0,127	0,127
26-33	90	4,92±3,76		
34-41	114	5,09±4,16		
41-49	69	5,92±4,57		
≥50	31	7,03±5,37		
Medeni Durum				
Evli	305	5,43±4,34	F=0,200	0,932
Bekar	80	5,50±4,20		
Ayrı	8	6,00±5,014		
Çocuk Sayısı				
Tek	55	5,47±4,32	F=0,422	0,422
2	107	5,00±4,03		
3	86	5,43±4,49		
≥4	48	6,27±4,68		
Aile Tipi				
Çekirdek	324	5,40±4,46	t =-0,559	0,577
Geniş	69	5,72±3,57		
Sağlık Güvencesi				
Var	375	5,45±4,37	t=-0,095	0,924
Yok	18	5,55±2,87		
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer				
Gümüşhane	346	5,71±4,41	t=3,191	0,002
Başka bir şehir	47	3,59±2,96		

Çalışmada ayrıca katılımcıların kendileri ve eşlerinin eğitimleri, mesleki durumları ve gelir düzeylerinin Beck Umutsuzluk ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı da araştırılmıştır. Yapılan istatistiki analizler sonucunda araştırmaya dahil edilen bireylerin eşinin eğitim durumu ($p<0,001$), eşinin mesleği, kendi eğitim durumu ve gelir düzeyleri ile umutsuzluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık ($P<0,05$) belirlenirken, bireyin kendi mesleki durumu açısından bir farklılık bulunamamıştır ($P>0,05$).

Tablo 2. Araştırmaya Dahil Edilen Bireylerin Ve Eşlerinin Eğitim, Meslek Durumları Ve Gelir Düzeyleri Açısından Umutsuzluk Puan Ortalamaları, Standart Sapmalar, t Testi Ve Varyans Analiz Sonuçları

Eğitim Durumu	N	X ± SS	F \ t	P
Okuryazar değil	12	6,58±4,14		
İlköğretim	123	5,76±3,86		
Lise	152	5,88±4,62	F=3,589	0,003
Ön Lisans	44	5,75±5,04		
Lisans	51	3,52±3,39		
Lisansüstü	11	2,81±2,82		
Meslek				
Ev hanımı	141	5,29±3,76		
İşsiz	59	5,79±4,29		
Devlet Memuru	92	5,10±4,78		
Özel Sektör	61	6,08±7,78	F=0,508	0,744
Serbest Meslek	24	5,20±4,60		
Emekli	16	5,68±4,15		
Eşin Eğitim Durumu				
Okuryazar değil	10	10,10 ± 5,83		
İlköğretim	121	6,26 ± 4,55		
Lise	103	5,33± 4,14	F=6,866	0,000
Ön Lisans	31	3,64±2,72		
Lisans	38	4,02±3,33		
Lisansüstü	9	2,00±1,50		
Eşin Mesleği				
Ev hanımı	96	6,60±5,16		
İşsiz	13	5,76±4,39		
Devlet Memuru	91	4,38±3,59		
Özel Sektör	46	4,80±2,76	F=2,964	0,013
Serbest Meslek	50	5,32±4,24		
Emekli	14	6,50±5,09		
Gelir Durumu				
Yok	60	6,46±4,90		
≤500	61	5,85±4,11		
501-1000	97	5,67±4,36	F=2,880	0,023
1001-1500	98	5,44±4,21		
≥1501	75	4,10±3,88		

Çalışmaya katılan bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ortalamaları, maksimum ve minimum puanları belirlenmiştir. Tüm katılımcıların umutsuzluk puan ortalamaları $5,54 \pm 4,34$, maksimum puan ortalamaları $7,03 \pm 5,37$ ve minimum puan ortalamaları $2,00 \pm 1,50$ olduğu saptanmıştır. Maksimum puan ortalamasının elli yaş ve üzeri bireylere, minimum puan ortalamasının katılımcılardan eşi lisansüstü eğitim durumunda olanlara ait olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Dahil Edilen Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği Puan Ortalaması

Beck Umutsuzluk Ölçeği Puan Ortalaması	X±SS	Çalışmanın maksimum puanı	Çalışmanın minimum puanı
	5,54±4,34	7,03±5,37	2,00±1,50

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Gümüşhane ilinde Beck umutsuzluk ölçeğinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada Beck umutsuzluk ölçeği (BUÖ) ortalama puanının $5,54 \pm 4,34$ olduğu bulunmuştur. Tanaka ve arkadaşları(1996) tarafından Japonya’da yapılan 154 yerleşik bireyin katıldığı çalışmada BUÖ puan ortalaması $8,6 \pm 3,9$ olarak belirlenmiştir. Fillandiya’nın doğusunda yapılan ve 2945 kişinin katıldığı bir araştırmada ise umutsuzluk ortalama puanı $3,9 \pm 3,6$ olarak tespit edilmiştir(Haatainen 2004).

Araştırmada cinsiyet açısından BUÖ ortalama puanının erkeklerde daha yüksek olduğu belirlenmiş ancak istatistiksel analizler sonunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Özmen ve ark.’nın yaptığı ‘Ergenlerde umutsuzluk düzeyinin belirlenmesi ve umutsuzluk düzeyinin sosyodemografik değişkenlerle ilişkisinin’ araştırıldığı çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre BUÖ’nden daha yüksek puan aldıkları saptanmış. Bu sonuçlarla birlikte Bayazit ve ark.’nın belirttiğine göre, Derebaşı BUÖ’nin geçerlilik çalışmasında umutsuzluk ortalama puanını erkeklerde 5.09, kızlarda 4.35 olarak bulmuş ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirtilmiştir. Birçok araştırmada, cinsiyetin umutsuzluk üzerindeki etkisi anlamlı bulunmayıp araştırmanın sonucunu desteklerken(Kazdin, French, Unis, Esveldt-Dawson ve Sherick, 1983; Kazdin, Rodgers ve Colbus, 1986; Kashani, Saltys, Dondoy, Viadya ve Reid, 1991; Durak, 1994; Öztürk, 1997; Gürvardar, 2001), bu sonuçların aksine bazı araştırmalarda da umutsuzluk düzeyinin kızlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur(Güleç ve Küey, 1989; Yaşar, 2001).

Araştırmaya dahil edilenlerin yaş değişkeni açısından BUÖ ortalama puanının 50 yaş üstü kişilerde daha yüksek olmasıyla birlikte yaşlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bu bağlamda birçok çalışmada yaşın umutsuzluk üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı saptanmıştır(Tuzcuoğlu, 1989; Yılgör, 1993; Gürvardar, 2001; Yaşar, 2001). Aynı şekilde, Bölükbaş ve Çevik'in(1999) ve Solak ve Baser'in(2003) çalışmalarında da, yaş gruplarının umutsuzluk düzeyinde etkili olmadığı belirlenmiştir.

Çalışmada kişinin kendinin($p<0,05$), eşinin eğitim durumu($p<0,001$) ve eşinin mesleği ile umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Durak ve Palabıyıkoglu'nun 15-65 yaş aralığındaki bireylerle yapmış oldukları çalışmada da, bireylerin eğitim düzeyleri ile umutsuzluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yaşamı boyunca eğitim süreçlerinden geçen, temel eğitim aşamasından sonra yüksek öğretimi de tamamlayan bireyler, bu süreç içerisinde pek çok güçlüklerle karşılaşmakta ve bu güçlükleri aşmak için çaba sarf etmektedirler. Eğitim insanların sadece bilgi dağarcıklarını artması değil aynı zamanda yaşama uyum sağlayabilme ve yaşamda karşılaşılabilecek durumlarla baş edebilme yetisi ve yeterliği geliştirmesini sağlar. Eğitimle bireyin niteliklerinde, gelir düzeyinde, iş bulma olanaklarında, toplumda saygınlığında artış olabilir böylece insanlar yaşama karşı daha umutlu bakabilirler. Bu nedenle çalışmaya katılan bireylerin eğitim durumları ile umutsuzluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiş olabilir. Ayrıca çalışmaya katılan bireylerin çoğunluğunun kadın olmasının, eşin eğitim durumu ve eşin mesleği değişkeni ile umutsuzluk puan ortalamaları arasındaki anlamlı farklılığa sebep olduğu düşünülebilir.

Çalışmada katılımcıların gelir durumları ile umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir($p<0,05$). Haatainen(2004) tarafından yapılan çalışmada işsizlik durumunun erkeklerde ve kötü ekonomik durumun hem erkek hem de kadınlarda umutsuzluğun önemli göstergesi olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik düzey kişinin bütün yaşamına etki etmektedir. Gelir seviyesi yüksek ve düzenli olan bireyler geleceğe yönelik planlar yapabilir, hayaller kurabilir ve gelecekte daha çok beklentileri olabilir.

Bu araştırma toplumun genelinde umutsuzluğa odaklanan bir çalışmadır. Türkiye genelinde bir çalışma yapılarak insanların umut düzeyleri ve bu düzey ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişki incelenebilir. Eğitime gerekli önem verilerek her bireyin en üst düzeyde eğitim alması sağlanarak sağlıklı bir toplumun oluşumuna katkı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- 1 .Bayam G, Okay T, Dilbaz N, Açıkgöz Ç. Sivil Savunma Birliği Çalışanlarında Kaygı, Umutsuzluk Ve Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri Ve Posttravmatik Stres Bozukluğu Sıklığı. Kriz Dergisi 2002; 10 (1): 1-9.
2. Bayramova N, Karadakovan A. Kronik Hastalığı Olan Bireylerin Umutsuzluk Durumlarının İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Y.O. Dergisi 2004; 7 (2): 39-47.
3. Bayazit B, Yenigün Ö, Bayazit B, Yenigün N, Karagün E. Marmara Bölgesi'ndeki Üniversitelerde Okuyan Erkek Voleybol Oyuncularının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. 2007
4. Bölükbas N, Çevik R. Mastektomili Hastalarda Depresyon ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. VII. Ulusal Hemşirelik Kongre Kitabı, 1999.
5. Cheavens J.S, Feldman D.B, Woodward J.T, Snyder C. R. Hope İn Cognitive Psychotherapies: On Working With Client Strengths. Journal Of Cognitive Psychotherapy: An International Quarterly 2006; 20 (2):135-145.
6. Collins S, Cutcliffe R. Adressing Hopelessness İn People With Suicidal Ideation: Building Upon The Therapeutic Relationship Utilizing A Cognitive Behavioral Approach. Journal Of Psychiatric And Mental Healty Nursing 2003; 10 (2): 175-185.
7. Çelikel F.Ç, Erkorkmaz Ü. Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler Ve Umutsuzluk Düzeyleri İle İlişkili Etmenler. Nöropsikiyatri Arşivi 2008; 45: 122-129
8. Doğan S, Kelleci M. Fiziksel Hastalık Nedeni İle Hastanede Yatan Bireylerin Bazı Tanı Gruplarına Göre Umutsuzluk Düzeyleri. İstanbul Üniversitesi F.N.H.Y.O Dergisi 2004; 13 (52), Sayfa: 23-37.
9. Durak A. Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Türk Psikoloji Dergisi 1994; 9 (31): 1-11.
10. Durak Batıgün A. İntihar Olasılığı: Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk Ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme. Türk Psikiyatri Dergisi 2005; 16: 29-39.
- Erdem N, Karabulutlu E, Okanlı A, Tan M. Hemodiyaliz Hastalarında Umutsuzluk Ve Yasam Doyumu. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2004 Issn:1303- 5134, www.İnsanbilimleri.Com.
11. Frankl E.V, İnsanın Anlam Arayışı (Çev: Selçuk Budak). Öteki Yayınevi, Ankara, 1997.
- 12.Fromm E, Umut Devrimi (Çev: Gemsa Yeğin). Payel Yayınevi, İstanbul, 1995.
- 13 .Güleç C, Küey L. Türkiye'de 1980'lerde Depresyon, Epidemiyolojik Ve Klinik Yaklaşımlar. XXVI. Nöro-Psikiyatri Kongresi, Özel Sayı, 1989.

14. Gürvardar D. Yetiştirme Yurdunda Yetişen Çocuklar ile Ana-Baba Yanında Yetişen Çocukların Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü 2001
15. Haatainen K.M. Hopelessness In a General Population Of Finnish Adult.Kuopio University Publication D.Medical Science 336.2004
16. Kashani J.H, Stoys M.S, Dandoy A.C, Viadya A.F, Reid J.C. Correlates Of Hopelessness In Psychiatrically Hospitalized Children. Comprehensive Psychiatry 1991; 32 (4). 330-337.
17. Kazdin E.A, French H.N, Unis A.S, Esveldt-Dawson K, Sherick B.R. Hopelessness, Depression And Suicidal Intent Among Psychiatrically Disturbed Inpatient Children. Journal Of Consulting And Clinical Psychology 1983; 5 (4): 504-510.
18. Kazdin, A.E, Rodgers A, Colbus D. The Hopelessness Scale For Children Psychometric Characteristics And Concurrent Validity. Journal Of Consulting And Clinical Psychology 1986; 54 (2): 241-245.
19. Kemer G, Atik K. Kırsal Ve İl Merkezinde Yaşayan Lise Öğrencilerinin Umud Düzeylerinin Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre Karşılaştırılması. M.Ü.Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi 2005; 21:161-168
20. Lavender A, Watkins E. Rumination And Future Thinking In Depression, British. Journal Of Clinical Psychology 2004; 43: 129-142.
21. O'connor R.C, Connery H, Cheyne W.M. Hopelessness: The Role Of Depression,Future Directed Thinking And Cognitive Vulnerability. Psychology, Health And Medicine 2000; 5 (2):155-161.
22. Okanlı A, Erdem N, Yılmaz E.K. Hemodiyaliz Hastalarında Duygu Kontrolü Ve Etkileyen Faktörler. Anatolian Journal Of Psychiatry 2008; 9:156-161.
23. Özmen D, Erbay Dünder P, Çetinkaya A, Taşkın O, Özmen E. Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk Ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkenler. Anatolian Journal Of Psychiatry 2008; 9:8-15.
24. Snyder C. R. Reality Negotiation From Excuses To Hope And Beyond. Journal Of Social And Clinical Psychology 1989; 8 (2):130-157
25. Solak M, Baser G. Meme Ve Meme Dışı Kanseri Kadın Hastaların Umutsuzluk Ve Yaşam Kalitesi Düzeylerinin İncelenmesi. Hemşirelik Forumu 2003; 6 (6):38-47.
26. Şahin S. Diyaliz Tedavisi Alan Bireylerin Umud-Umutsuzluk Ve Sosyal Destek Düzeyleri. Sağlık Bilimleri Dergisi, 200716(3):1-32.

27. Şenol S, Conk Z. Kronik Bir Hastalık Olarak Talasemi Majörlü Çocuğu Olan Annelerin Umutsuzluk Ve Depresyon Durumlarının İncelenmesi. Ege Pediatri Bülteni 2003; 10 (3):135-140.
28. Şentürk A, Levent Ba, Tamam L. Hemodiyalize Giren Kronik Böbrek Yetmezliğı Olan Hastalarda Psikopatoloji, 1998; Http//Lokman.Cu.Edu.Tr/Psychiatry/ Eğitim.
29. Tuzcuoğlu S. Korunmaya Muhtaç Çocukların Ergenlik Problemleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara -1989.
30. Tanaka E.,Sakamoto S.,Ono Y.,Fujihara S.,Kıtamura T. . Hopelessnes In A Community Population in Japan. Jurnal Of ClinicalPsychology, Vol.52(6) 609-615.1996
31. Yaşar H. Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Benlik İmajları Ve Umutsuzluk Düzeylerinin Araştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Van-2001.
32. Yerlikaya İ. Bilişisel-Davranışçı Yaklaşım Ve Hobi Terapiye Dayalı Umut Eğitimi Programlarının İlköğretim Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyine Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara- 2006
33. Yılğör F. Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Ve Ailesi Yanında Yaşayan Gençlerin Ergenlik Problemlerinin Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul-1993